EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 09.08.2005
KOM(2005) 367 lõplik

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2001/131/EÜ, millega lõpetatakse AKV-EÜ partnerluslepingu artikli 96 kohased konsultatsioonid Haitiga

(komisjoni esitatud)

SELETUSKIRI

Artikli 96 kohased otsused

Pärast 2000. aasta ebakorrektseid valimisi ning arvestades, et Haiti olukord ei vasta Cotonou lepingu demokraatlikele põhimõtetele, otsustas Euroopa Liidu Nõukogu 29. jaanuaril 2001 vastavalt Cotonou lepingu artikli 96 lõike 2 punktile c võtta asjakohased meetmed, millele vastavalt Haitile antav abi osaliselt peatati (Haiti valitsusele ei anta eelarve otsetoetust), ei teatatud 9. EAFi vahenditest (239 mln eurot) ning 8. EAFi järelejäänud vahendid (84,4 mln eurot) suunati ümber Haiti elanike otseseks toetamiseks. ELi-Haiti suhete normaliseerumise tingimuseks seadis Euroopa Liit OASi resolutsioonis 822 seoses vabade ja õiglaste valimiste korraldamisega ettenähtud tingimuste täitmise ja meetmete võtmise.

2001. aasta otsus vaadati läbi ja seda pikendati tõhusalt 21. jaanuari 2002. aasta otsusega 2002/131/EÜ, 10. jaanuari 2003. aasta otsusega 2003/53/EÜ ja 22. detsembri 2003. aasta otsusega 2003/916/EÜ.

Haiti poliitiline olukord muutus märkimisväärselt 2004. aastal, kui lahkus tolleaegne president Aristide. Kiired poliitilised muutused (millest olulisemad on allpool kokku võetud) tekitasid vajaduse olukord põhjalikult üle vaadata ning 24. septembril 2004 võeti vastu otsus 2004/681/EÜ, millega muudeti otsust 2001/131/EÜ. See kehtib 31. detsembrini 2005, ent see tuleb kuue kuu pärast üle vaadata. Selle otsusega peatati kõik varasemad meetmed (vabastades 95,6 mln eurot); ainus erand tehti 9. EAFi riikliku näidisprogrammi (72 mln eurot) allkirjastamise suhtes, mis toimuks pärast seda, kui on peetud riiklikud valimised vastavalt OASi resolutsioonile 822 ning need on Haiti pädevate institutsioonide ja rahvusvahelise üldsuse poolt tunnistatud vabadeks ja ausateks.

Praegu leitakse, et see, kuidas on kulgenud demokraatlikult valitud valitsuse loomisele suunatud üleminekuperiood, mis algas ajutise valitsuse loomisega 2004. aastal ning viib kohalike, seadusandliku kogu ja presidendi valimisteni 2005. aasta sügisel, õigustab käesoleva otsuse läbivaatamist ning järelejäänud meetmete lõpetamist vastavalt allpool kirjeldatule. See on konkreetseks abiks ülemineku-valitsusele praegusel keerulisel ajavahemikul ning julgustab valimisprotsessi järgima.

Taust

2004. aasta alguse pikaajaline vägivalla ja verevalamise periood viis president Aristide'i lahkumiseni 29. veebruaril 2004. Ülemkohtu esimees Boniface Alexandre vannutati ajutiseks presidendiks ning ajutine valitsus, mida juhib Gerard Latortue, astus ametisse 17. märtsil 2004. Ajutine valitsus on kohustunud korraldama vabad ja ausad valimised 18 kuu jooksul. Praeguse plaani järgi peetakse valimised 2005. aasta sügisel: kohalikud valimised 9. oktoobril ning seadusandliku kogu (parlamendi) valimised ja presidendi valimised kahes voorus 13. novembril ja 18. detsembril 2005, et valitud president saaks astuda ametisse 7. veebruaril 2006. Haiti ajutine valitsus on kohustunud seadma prioriteediks turvalise õhkkonna ning riigi vastu usalduse taastamise, mida peetakse üliloluliseks riigi demokratiseerimisel.

ÜRO 29. veebruari 2004. aasta ja 30. aprilli 2004. aasta resolutsioonidega kiideti vastavalt heaks ajutiste rahvusvaheliste relvajõudude loomine, millele järgnesid stabiliseerimisjõud (MINUSTAH), mis võtsid Brasiilia juhtimisel tegevuse üle 1. juunil, et aidata stabiliseerida turvalisuse olukorda ning toetada ajutist valitsust demokratiseerimisprotsessil. MINUSTAHi

mandaati pikendati 2005. aasta juuni lõpuni, kuni julgeolekunõukogus arutletakse ulatuslikuma pikendamise (tõenäoliselt 12 kuuks) üle.

Pärast 2004. aasta mais toimunud mitteametlikku konsulteerimist, mida nõudis nõukogu, saatis peaminister Latortue kirja selleaegsele arenguvolinikule Poul Nielsonile, esitades oma **valitsuse kohustused** üleminekuperioodil mitmes valdkonnas. 2005. aasta aprillis esitas komisjon nõukogu AKV rühmale vastavalt otsuse nõuetele aruande läbivaatamiseks kuue kuu jooksul. Aruanne koostati koostöös ELi liikmesriikide saatkondadega Port-au-Prince'is ning see kajastab olukorda seoses kõnealuste kohustustega. 2005. aasta märtsis külastas volinik Louis Michel Haitit ning pidas ulatuslikke konsultatsioone, et hinnata olukorda kohapeal. ÜRO Julgeolekunõukogu saatis 2005. aasta aprillis Haitile missiooni ning ÜRO peasekretär esitas 2005. aasta mais aruande ÜRO stabiliseerimismissiooni kohta Haitil. **Kõik eespool nimetatud aruanded annavad üldjoontes sarnase pildi Haiti olukorrast.**

Praegune olukord

Poliitilises elus algatati 7. aprillil rahvuslik dialoogi- ja lepitusprotsess. Selle dialoogi hõlmavus tekitab mõningast muret, kuna endise presidendi Aristide'i partei keeldub osalemast, olenemata väidetavatest presidendi pingutustest kaasata partei Lavalas. Mitmed väiksemad poliitilised parteid rühmituvad järkjärgult suuremateks poliitilisteks üksusteks, pidades silmas eelseisvaid valimisi.

Eespool nimetatud **valimiste ajakava** väidetavasti toimib. Valimiste eest vastutab otseselt ajutine valimiskogu (*Conseil Electoral Provisoire* – CEP), mida toetab aktiivselt MINUSTAH. UNDP ja OAS kooskõlastavad valimiste korraldamise toetamist, OAS peamiselt valijate registreerimise vallas. Valimiste üldeelarve on praegu 62 miljonit USA dollarit ning selle summa katavad rahastajad. EL on lubanud anda kokku 18 miljonit eurot. Komisjon kavatseb saata valimistele vaatlusmissiooni. Vaatlusmissiooni rahastamine lisandub eespool nimetatud 18 miljonile eurole.

Turvalisuse olukord püsib ebakindel ning tekitab tõsist muret, kuna toimuvad vägivallaaktid, tapmised, inimröövid ja relvastatud röövid. Haiti riiklik politsei on liiga nõrk ning nad pole jõudnud vabaneda varasemast korruptsioonist, et anda oluline panus turvalisusse. Seepärast annab palju abi ja üritab kontrolli säilitada MINUSTAH. Selge on see, et MINUSTAHi mandaati ja ressursse (nii inim- kui materiaalseid ressursse) tuleb tugevdada, et võimaldada tal muutuda tõhusamaks, ning sellised ettepanekud on ÜRO Julgeolekunõukogus praegu arutlusel.

Inimõiguste vallas on olukord veidi paranenud, kuna inimõiguste rikkumine, mis oli eelmise valitsuse poliitika, ei ole kindlasti omane ajutisele valitsusele. Sellegipoolest on relvastatud jõukude levik riigis ning karistamatuse tunne, mis eksisteerib tänu korrumpeerunud isikutele julgeolekujõududes, samuti äärmiselt nõrk kohtusüsteem, ebasoodsad asjaolud pingutuste puhul, mida tehakse tuntava arengu nimel inimõiguste valdkonnas. Euroopa Komisjon töötab koos Kanada Rahvusvahelise Arenguagentuuriga (CIDA) välja kohtusüsteemi tugevdamise kava ning ülejäänud rahastajad, sh ELi liikmesriigid, tegutsevad samuti selle eesmärgi nimel.

Mõned **relvastatud jõudude** ja eelkõige endiste sõjaväelaste **desarmeerimise** operatsioonid, mis on siiski suhteliselt juhuslikud, on alanud, eriti Cap-Haïtieni piirkonnas, ning need peavad olema kiiremad, et saavutada selline turvalisuse tase, mis on vajalik valimiste korraldamiseks.

Rahvusvaheline toetus Haitile

Ajutisel valitsusel on kõigi peamiste Haitil tegutsevate osapoolte (sh Ameerika Ühendriigid, Prantsusmaa, Hispaania, mitmed Ladina-Ameerika riigid ning rahvusvahelised organisatsioonid, nagu ÜRO, OAS, Maailmapank, IMF, Ameerika Riikide Arengupank (IADP) ja teised) tugev toetus. Suhted CARICOMiga, mis muutusid pingelisemaks president Aristide'i lahkumise tõttu, on tasapisi paranemas.

Rahvusvahelised rahastajad ja ajutine valitsus võtsid vastu ajutise koostööraamistiku, mida kasutati peamise dokumendina rahastajate konverentsil 2005. aasta juulis Washingtonis. Selle sündmuse raames lubati anda 1,2 miljardit USA dollarit, kusjuures suurim eraldi annetus oli Euroopa Liidult.

Haiti-teemaline rahvusvaheline konverents toimus Cayenne'is märtsis 2005. Seal kordasid rahastajad oma otsest toetust, uuendades 2004. aastal Washingtonis antud lubadusi ning kohustudes kiirendama abimakseid, et näidata solidaarsust Haitiga ning võimaldada Haiti elanikel kogeda tuntavat kasu toimuvatest poliitilistest muutustest.

Kanada valitsus korraldab sarnase Haiti-teemalise rahvusvahelise konverentsi 16.–17. juunil Montrealis ning seal arutavad Haiti toetajad turvalisuse ja stabiilsusega seotud teemasid, valimisi ning abi andmist.

Majanduse taastumine

Rahvusvaheline Valuutafond andis positiivse hinnangu Haiti valitsuse pingutustele majanduse taastumise nimel. Aruandes tunnistatakse, et taastumine võtab aega, arvestades riigi üldist keerulist olukorda, ning kinnitatakse, et valitsuse pingutuste tulemusel on vähenenud inflatsioon, stabiliseerunud vahetuskurss ning toimunud rahvusvaheliste reservide netokasv. IMFi SMP (*Staff Monitored Programme*, aprill–september 2004) tulemused olid rahuldavad, kõik kvantitatiivsed eesmärgid saavutati ulatuslikult ning struktuurimeetmete osas toimusid olulised edusammud.[1] Sellele järgnes EPCA (*Emergency Post-Conflict Assistance*, oktoober 2004–september 2005). Jällegi saavutati enamik kvantitatiivseid eesmärke ning rakendati struktuurimeetmed. Haiti tasus oma võlgnevused Maailmapangale, võimaldades Maailmapangal kiita heaks kiire abistamise kohandamine. Siiski on tulude puudujääk ja rahastajate rahastatavate meetmete hilinemine tinginud eelarve ja kulude jaotuse läbivaatamise, et toetada maksimaalselt majanduse taastumist. Vastavalt IV artiklit käsitlevale aruandele ennustab IMF 2005/2006. aastal SKT 3% reaalkasvu ja 10% inflatsiooni. Sellele järgneb väljakutse säilitada 4% majanduskasv ning saada valitsuse tulusid, mida on tarvis sotsiaalteenuste ja avaliku sektori institutsioonilise suutlikkuse oluliseks parandamiseks. „Olulised eeltingimused on edukad valimised, rahvuslik leppimine ja rahastajate jätkuv abi."[1]

Komisjoni ettepanek

Komisjon on arutanud poliitilist ja inimõiguste olukorda, mis küll ei ole optimaalne, ent on aeglaselt paranemas. Siiski on valimiste ajakavaga seotud kohustuste täitmisel tehtud pingutused, valitsuse head tulemused majanduse taastamisel, mis on olulised rahulolematust, vägivalda ja ebakindlust põhjustava vaesuse vastases võitluses, rahvusvahelise üldsuse laiaulatuslik toetus Haiti elanikele ja ajutisele valitsusele ning aeg, mida on vaja, et koostada

[1] IMFi aruanne (*Staff Report*) IV artiklit käsitlevate 2005. aasta konsultatsioonide kohta.

arenguabikavasid ja abi tegelikult välja maksta, põhjuseks, miks komisjon teeb ettepaneku, et artikli 96 kohane järelejäänud 9. EAFi 72 miljoni euro vabastamisega seotud meede lõpetataks.

Komisjon teeb ettepaneku, et Haiti peaministrile saadetavas kirjas, milles teatakse meetmete lõpetamisest, tuleks rõhutada, kui oluliseks peab EL demokraatiat, õigusriiki, head valitsemistava ja inimõigusi, ning et EL julgustab Haiti valitsust jätkama pingutusi ELi ja Haiti elanike ees võetud kohustuste täitmiseks.

Euroopa Liit jälgib jätkuvalt tähelepanelikult Haitil toimuvat Cotonou lepingu raames peetava pideva ja tihedama poliitilise dialoogi kaudu ajutise valitsusega ja uue valitsusega, mis astub ametisse eelseisvate valimiste järel.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2001/131/EÜ, millega lõpetatakse AKV-EÜ partnerluslepingu artikli 96 kohased konsultatsioonid Haitiga

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut,

võttes arvesse AKV-EÜ partnerluslepingut,[2] mis jõustus 1. aprillil 2003, eriti selle artiklit 96,

võttes arvesse nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate sisekokkulepet AKV-EÜ partnerluslepingu rakendamiseks võetavate meetmete ja järgitavate menetluste kohta,[3] eriti selle artiklit 3,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut[4]

ning arvestades järgmist:

(1) Otsuse 2001/131/EÜ[5] põhjal on Haitile antav finantsabi osaliselt peatatud vastavalt AKV-EÜ partnerluslepingu artikli 96 lõike 2 punktile c võetud „asjakohastele meetmetele“.

(2) Otsuse 2004/681/EÜ kehtivusaeg lõppeb 31. detsembril 2005 ning sellega nähakse ette meetmete läbivaatamine kuue kuu järel.

(3) 2005. aasta märtsis koostas töörühm, mis koosnes Euroopa Liidu eesistujast Haitil, Euroopa Komisjonist ja liikmesriikide esindajatest Haitil, hindamisaruande selle kohta, mil määral on järgitud Haiti valitsuse võetud erikohustusi täita Cotonou lepingu artikli 9 olulisi nõudeid, eriti seoses inimõiguste, demokraatlike põhimõtete ja õigusriigiga, selleks et riigis taastuks täielik konstitutsiooniline ja demokraatlik kord.

(4) Haiti praegune olukord on väga murettekitav turvalisuse, inimõiguste austamise ja vaesuse suhtes. Seda olukorda kinnitati ka ÜRO Julgeolekunõukogu missiooni aruandes 2005. aasta aprillis. Siiski on rahvusvaheline üldsus mitmel juhul kinnitanud oma toetust ajutisele valitsusele ja Haiti elanikele nende pingutustes demokraatia ning majandus- ja sotsiaalarengu saavutamise vallas.

---

2 ELT L 317, 15.12.2000, lk 3.
3 ELT L 317, 15.12.2000, lk 376.
4 ELT C […] […], lk. […]
5 ELT L 48, 17.2.2001, lk 31. Otsust on viimati muudetud otsusega 2004/681/EÜ (ELT L 311, 8.10.2004, lk 30).

(5) Ajutine valitsus väärib Euroopa Liidu usaldust tagamaks poliitiline üleminek eelkõige vabade ja ausate valimiste korraldamisega, järgides täielikult ettenähtud valimiste ajakava,

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Artikkel 1

Otsus 2001/131/EÜ tunnistatakse kehtetuks.

Lisa asendatakse käesoleva otsuse lisas esitatud tekstiga.

Artikkel 2

Käesolev otsus avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas.

Artikkel 3

Euroopa Parlamenti teavitatakse täielikult ja viivitamata käesolevast otsusest.

Brüssel, [kuupäev]

Nõukogu nimel
eesistuja

LISA

Haiti ajutisele valitsusele saadetav kiri

Lugupeetud härra,

Euroopa Liit omistab suurt tähtsust Cotonou lepingu artikli 9 sätetele. AKV-EÜ partnerlus põhineb inimõiguste, demokraatlike põhimõtete ja õigusriigi austamisel; need on kõnealuse lepingu olulised osad ning seepärast põhinevad nendel meievahelised suhted.

Seetõttu on Euroopa Liit tähelepanelikult jälginud Haiti üleminekuperioodi, mis algas Teie juhitava Haiti uue ajutise valitsuse ametissenimetamisega 17. märtsil 2004 pärast ulatuslikku konsulteerimist CARICOM/OAS kava põhjal.

12. mail 2004 toimus Brüsselis Teie ja Euroopa Komisjoni vaheline arutelu, mille käigus vaadati läbi ajutise valitsuse poliitiline kava seoses demokraatliku ja konstitutsioonilise valitsemise taastamisega. Euroopa Liit võttis teatavaks Teie kohustused, eelkõige seoses inimõiguste olukorra parandamise, demokraatlike põhimõtete sisseseadmise (sealhulgas vabade ja ausate valimiste korraldamine), õigusriigi ja hea valitsemistavaga, mis on loetletud Teie 25. mai 2004. aasta kirjas Euroopa Komisjonile. Need jätkuvalt siduvad kohustused peaksid ajapikku aitama saavutada suuremat poliitilist stabiilsust Haitil.

Euroopa Liit on tähelepanelikult jälginud Haitil igas valdkonnas toimuvat arengut ning tal on olnud väga aktiivne roll rahvusvahelise üldsuse pingutustes aidata Haitit tema ambitsioonikal ja raskel teekonnal demokraatliku juhtimise suunas. Me usume kindlalt Haiti inimeste õigusse paremale elule turvalisel ja stabiilsel Haitil, kus austatakse täielikult demokraatlikke põhimõtteid, inimõigusi, õigusriiki ja head valitsemistava.

Nagu Te teate, on Euroopa Liit olnud juhtrollis ajutise koostööraamistiku koostamisel ja vastuvõtmisel ning oli 2004. aasta Washingtoni konverentsil suurim eraldi annetaja, et anda panus Haiti arengusse. Sellest ajast alates on toimunud suur edasiminek ning rahavood saavutavad järk-järgult vajaliku taseme, kuna riikide suutlikkus kasutada rahalist ja tehnilist abi on kasvanud.

Euroopa Liit on teinud väga tihedat koostööd kõigi peamiste rahvusvaheliste osapooltega ning on väljendanud täielikku toetust ÜRO missioonile Haitil (MINUSTAH) ning selle suurele panusele valitsuse ja Haiti riikliku politsei abistamisel, et luua turvalisus ja stabiilsus, mis on vajalikud, et riik saaks liikuda valimiste poole 2005. aasta sügisel ning rakendada edukalt jätkusuutlikke arenguprogramme.

Euroopa Liit on hinnanud poliitilises ja majanduslikus plaanis tehtud edusamme oma vahendite ja julgeolekunõukogu Haitit käsitlevate aruannete põhjal ning on otsustanud, et otsuse xxx alusel võetud meetmed tunnistatakse kehtetuks. Nende meetmete kohaselt pidi 9. EAFi alusel Haiti riikliku näidisprogrammi allakirjutamine toimuma pärast riiklikke valimisi ja koos uue demokraatlikult valitud valitsusega. Praegu on 9. EAFi programmitöö Teie valitsusega pooleli ning riiklik näidisprogramm allkirjastatakse kohe, kui programmitöö lõpetatakse. Oluline on, et see protsess kulgeks kiiresti, et Haiti elanikele kasu toovad asjaomased meetmed rakendataks samuti kiiresti.

Edukaks koostööks on oluline tagada suurem suutlikkus abi vastu võtta (mis on praegu puudulik) hea valitsemistava ja abi haldamise suutlikkuse suurendamise meetmete abil.

Rakenduskorda kohandatakse vastavalt riigi suutlikkusele riiklikke vahendeid nõuetekohaselt hallata.

Euroopa Liit jälgib tähelepanelikult demokratiseerimise edasist arengut, eelkõige seoses ajutise valitsuse kohustuste täitmisega inimõiguste, riigisisese dialoogi, demokraatlike põhimõtete, majandusjuhtimise ning kohalike, riiklike ja presidendivalimiste suunas tehtavate sammude osas. Me tervitame valimiste ajakava teatavakstegemist, mille kohaselt kohalikud valimised toimuvad 2005. aasta oktoobris ning riiklikud ja presidendivalimised toimuvad kahes voorus 2005. aasta novembris ja detsembris, mis võimaldab uuel valitsusel astuda ametisse 2006. aasta veebruaris. Euroopa Liit usub kindlalt, et miski ei tohi tekitada viivitusi selles olulises ajakavas ning pakub valimisteks abi kuni 18 miljoni euro ulatuses. Lisaks kaalub Euroopa Liit vaatlusmissiooni saatmist valimistele.

Euroopa Liit jälgib jätkuvalt tähelepanelikult Haiti arengut Cotonou lepingu raames peetava pideva ja tugevama poliitilise dialoogi kaudu Teie valitsusega ja uue valitsusega, mis astub ametisse eelseisvate valimiste järel.

Lugupidamisega

Brüssel,

Komisjoni nimel

Nõukogu nimel

eesistuja